

ВАСА ПАВКОВИЋ

ДВЕ ПРИЧЕ

КАПИ ИЗ ЧЕСМЕ

То више није могло да се издржи!

Почео сам да мрзим и самог себе, кад сам био у стану с њом, или сам био сам, кад смо корачали Београдом, пролазили кроз Карађорђево парк или улазили у биоскоп *Јагран*.

Запажао сам како је гледам са стране, у тамном оквиру, мислећи: *не ѿносим ѿе, не моју више да ѿе ѿледам!*

После се тај поглед сузио и ја сам је видео у оштрој перспективи: њене шиљате удове, руке и ноге, витко вретенасто тело, горду главу, и говорио сам у себи: *не моју очима да ѿе видим! мрзим ѿе, ѿагуро!*

Ни она мене више није ѿносила, ако је то права реч.

Вероватно би било исправније рећи: презирала ме је, мрзела из дна душе!

Видео сам то искоса у огледалу: седела је иза мене за столом и скрозирала ме с презиром који је сада тукао из скоро сваке њене реплике. Сањао сам њене очи које ме гледају без имало мимикрије, са чистом мржњом, њене ледене и плаве очи! Будио сам се на заједничком француском лежају, на другом његовом крају, утрнулог тела и гледао како она ујутро устаје у спаваћици, немарно заврнутој све до изнад малих, мушкарастих гузова, и окреће се, па видевши да су ми очи полуотворене, хитро спушта спаваћицу и још хитрије излази из спаваће собе.

И сада, када нас дели океан, питам се: шта би било да смо имали дете? Да ли би се точак међусобне неподношљивости зауставио, укочио у благу свакодневице, да ли бисмо сели, поразговарали, једном, два пута, пет-десет пута, упркос целој тој мржњи, упркос

тој излизаности онога што смо некада називали *љубављу* и што је, вероватно је тако, била љубав у неком облику, оваквом или онаквом, свеједно каквом. Шта би било да смо имали сина, или још боље кћер? Да ли би то успорило неминовни процес неподношења, нетрпељивости, презира – то присуство малог тела, то покретање девојчице, у кревету, између нас, по стану, на улици, док би та девојчица скакутала између два отуђена тела, стежући наше шаке топлим ручицама.

Ох, госпoде, мислио сам тада, а мислим и сада, када је океан између нас, хвала ти што нисмо имали децу. Што нисмо родили дечака или још горе девојчицу. Или, још боље: девојчицу. О, хвала ти, госпoде, говорио сам и говорим сада. Не, она би отпутовала преко океана, таква је, и таква је била, а ја бих остао с дететом, и бринуо бих о њему и васпитавао га, било да је дечак или девојчица. То ми не би тешко падало, али ми је неподношљива помисао да је то дете могло да нас везује упркос целој мржњи за цео преостали живот. Овако, кад је отпутовала односећи све преко океана, остао сам сам, и могао да кренем слободно даље, у нову љубав, у нове мржње, спокојним кораком необично слободног човека!

Ох, како ме је, пред крај наше везе и брака, нервирало њено корачање кроз стан! Прикрадала би се као лака пума ходником и банула би у собу, где сам седео за компјутером и правио програме или слао мејлове пријатељима по свету. Ускочила би и готово цикнула: *аха, ухватила сам ње, шћиа ли сада радиш! шћиа ли њо смишљаш! шћиа ли њланираш!?*

Увек је говорила по три реченице, једну за другом, компликујући ствар, у намери да је прецизира и разјасни. *Скидаш њорниће, чећујеш се с неком дроцом, бариш некој њешкира?*

Јер цела наша веза, у последњих пола деценије, постала је гомила компликација, пирамида говорних неспоразума. Имала је потребу да ми троструким реченицама стално објашњава обичне и необичне ствари, истовремено. Имала је потребу да све разјасни, то је била њена идеја-водиља – *разјашњење* – а у ствари, као вода из покварене чесме, из ње су текле реченице бесмислених објашњења, при чему се није обазирала на моје одмахивање руком, ни на презирни поглед, на било шта чиме сам јој најдиректније стављао до знања да ме не интересује ни њена прва реченица, ни друга, а камоли трећа, да ми је дојадила и да не могу да је смислим у својој близини. Желео сам само да коначно одлети из мог живота, у сребрном боингу, о чему је стално тртљала, припремајући се за раскид.

Говорила је: *видим себе, села сам у сребрни боинџ. Смесишила сам се. Кроз њорозор видим да ниси дошцао да ме испраишиш и дивно*

цићо је шако. Па је додавала: нема никої да ми маще. Нема никої да лаже како му је жао циио одлазим из ове бесираије. Одлазим, ћао раїаци, да вас вище никад моје очи не среїну.

Питао сам је, раније, *како можеш шако да їовориш?* Мада сам знао да су то њене најискреније речи, да је то њен циљ у наредном делу живота, мета која са мојим животом више неће имати ниједну додирну тачку. Говорио бих јој после тих тирада, док је у плаветном бикинију шетала станом: *цићо не одеш! иди одмах! шїа чекаш! їуїуј иїуманијо!*

А она би одговарала оно што је одговарала и што сам знао да ће бити њен одговор: *мислиш ли да нећу? мислиш ли да нећу? ма ни месец дана їе вище нећу їледаїи, безвезњаку један!*

Само їуїуј, иїуманијо! – одговарао сам. – *Само їуїуј и не їїїај за манасїир!* – додавао сам, концентрисано или деконцентрисано гледајући у раван екран лаптопа. А она је, корачајући околу готово гола, намерно ме изазивајући телом које сам знао у танчине и даље жудећи за њим, говорила: *само још месец дана, дилберїе, а онда, ћао раїаци. Да нам се їуїеви вище никад не украсїе, да се носиш у їри леїе!*

Куцајући поруке у Канаду и на Аљаску, куцао сам по два или три слова истовремено, правио море куцаћих грешака, иритирало ме је што је још увек у простору у којем сам ја и што се гузи око мене, у свом најминималнијем бикинију. Понекад бих из тих неподношљивих свађа које су ме исцрпљивале до бола, скакао на њу, обарао је: *мамицу їи милу!* и ми смо се парили као две зверке, *да їи милу мајку!* на патосу, помагала ми је, у томе. А када бисмо свршили, она би рекла: *не моћу да се начудим да нас ово још увек веже! збиља смо ужасни! не знам шїа о себи да мислим!*

Смиривао сам се, лежећи до ње. Нешто је отицало од мене, из мене, као из неке отворене чесме. Покушавао сам опет да је видим другачијом, као пре десетак година, када смо били заљубљени, али, не, гледао сам је искоса, ознојану. Мирисала је на своју отворену шкољку, по којој сам до малочас сврдлао, и мирисала је на мене, и мирисала је на тешки задах жене, сва је била влажна и рекла би: *ко сам ја, ако моћу и даље да се їодајем неком као циио си їи. Ко сам ја ако уоїциїе лежем с їобом и їримам їе у себе. Ужасно, сасвим си ме уїройасїио!*

А онда је почела да говори како је добила *зелени карїон*, и почела је да помиње датум свог одласка у САД. Све ређе је било прилике да је уопште сретнем. Дане је проводила код мајке у стану, банула би само да узме понеку сукњу или кошуљу или нешто друго. Без журбе је односила своју одећу. Неприметно, мада сам ја то примећивао, али није ме било брига. *Нека носи цїа хоће, само*

нека ми се скине! тако сам говорио. Један дан сам је затекао, вративши се из бироа, како седи за столом и чека ме. Испред ње је стојало три и по хиљаде марака, с друге стране стола је стојало исто толико пара. Рекла је: *мислим да је фер да њаре њогелимо. Мислим да нема везе ко их је зарадио. Извесно је да се за њеинаесџ дана нећемо више ни видети ни знајти!* – додала је осмехујући се, усне су јој се извијале и титрала је њима. Пустила је некакву музику, после сам видео да је то била Скрјабинова *Фанџасџична соната*, и стан је одзвањао од низова неуротичних акорда. Никад нисам волео Скрјабинову претенциозност и она је то, наравски, знала, па је намерно пуштала његове композиције. Узео сам свој део неправедно подељеног новца, јер ја сам зарађивао дупло више од ње, и рекао јој: *сџиџај ово!* А она је одговорила: *џо није лоџе, џо је џрава музика, а не џвоје манчестерске сировине!* Рекао сам: *није важно!* Затим сам додао: *данас је џеџак. Преко викенда ћу биџи код својих родџиџеља. Узми све џџо хоџеџ из сџана и у џонедеља, кад се враџим, да џе више моје очи не виде!* Зажмурио сам како је не бих више гледао. Од мржње су ми искрсавале сузе у угловима очију. Притиснуо сам прстима капке и трудио се да дишем што тише. Ту на дну тог слепила: знао сам да је још увек желим и да ме она такође жели, нашом дивљом љубављу.

Крајичком свести очекивао сам да ће ме напасти, да ће скочити на мене, за још један опроштајни секс, али она је устала и прешла у другу собу.

Дуго је у стану чучала *џосџођа џиџина*, седео сам за столом, премећући немачке новчанице у рукама. Чуло се како капље чесма. Пребројао сам неколико пута те три и по хиљаде марака: оно што ће ми остати после 12 година живота с њом. И у себи сам мислио: *само већ да одеџ!* *да џе моје очи више никада не виде. да цркнеџ џамо џреко океана!* *да ми не дођеџ ни у сну.*

Мада, осећао сам, сањаћу је ко зна колико још година, можда и када почне мој нови живот, или и када тај нови живот буде стари живот, и када опет будем напуштао неку њену полну истоврсницу, некакву жену, која ће ме опет искориштавати и волети и мрзети, и која ће ме, кад јој циклус бапне у пун месец, спопадати на француском лежају, свог ме оплавивши и издравши ноктима и уштџпцима.

Ох, Господе, мислио сам, шта ли си само хтео кад си ме повезао с овом женом, пре тринаест година, са женом која ми ни у чему није била пар, која је, најискреније, у многим стварима била боља и паметнија од мене, да би у некима била чиста одвратност. Рецимо само, како је остављала, по циглих седам дана! ако ја не бих ништа предузео, прљаво суђе у лавабоу, по којем су капале чесме, које би или остављала отвореним или их престезала. Суђе по

којем су се ројиле мушице или на њега слетала црна мува. А тек њене поцепане најлонке, које сам морао да склањам са терасе, са пода купатила, из дневне и спаваће собе, одасвуд, нове и прљаве, исцепане и пробушене. Није било сумње, мрзео сам је више него било кога другог, више него себе.

Седео сам у тишини можда сат времена, онда сам устао, пребацио сако преко џемпера и изишао из свог стана, без збогом, залупивши вратима. Кад сам пешице с трећег спата истрчао на улицу, лакнуло ми је. Удахнуо сам врели београдски ваздух пуним плућима. Осећао сам се како се ваљда осећа лептир, кад у пролеће излети из круте чаурице лутке. Осврнуо сам се и видео да је зелена ролетна на прозору наше спаваће собе укосо спуштена. Она ју је нахеро, као и увек, спустила, нахеро одвратно, како само њена непажња и башмебрига могу. А сада сам био сигуран да је и то намерно учинила, кад је дошла у стан, само да би ми дала до знања да су и најбедније ситнице до којих ја држим за њу гола просеравања.

Викенд сам провео код родитеља, рекавши им оно што сам до тада успешно крио: докле је дошло и шта се може очекивати, за два дана, за три дана. Ускоро. Мајка је шмрцала, отац је крио поглед од мене, јер он је моју жену волео више него ја и глорификовао све њене особине, и оне у којима ме је надмашивала у сваком погледу, као и оне доминантно одвратне, о којима сам малочас понешто рекао.

Последњи августовски викенд је био дуг, нисам размишљао о томе шта она ради у мом стану, није ме било брига. Шетао сам предвече парком, крај Дунава, по кеју, вечерао рибу на сплаву, запажао младе жене у летњим хаљинама, враћао се на Нови Београд, у родитељски стан, корачао кроз блокове до дубоко иза поноћи, лагано превеславао суботу и недељу. У понедељак сам отишао у биро и после завршеног радног времена, сео на двадесеттројку упутивши се кући.

Откључао сам врата и ушао у празан стан.

Однела је апсолутно све, из предсобља, из дневне собе.

Ушао сам у спаваћу собу. Није било ничега.

Са стропа је висила црна жица. Скинула је и сијалицу из грла.

Ушао сам у купатило: покидала је чесме из зида, однела оба телефона, није остало дословце ништа у стану.

Врата од терасе су била отворена.

Прошао сам још једном кроз просторије свог стана у којима није било апсолутно ничега, сем голих зидова.

И металноплавих, прашњавих цеви које вире на местима до којих је допирала вода.

Однела је оба тепиха, све књиге и ЛП плоче, собни бицикл...

Сећам се како сам прво помислио на некакву шупу у коју је нагурала све то што је почупала, покидала, намерно уништила, као завршни ударац нашем заједничком животу. Помислио сам како сада лети авионом преко Атлантика, за Бостон, јер то је био њен циљ, и вишегодишњи камен наших спотицања. Ту смо се коначно и одлучно саплели и расплели око њене жеље да одемо за Америку и мог одбијања, моје чврсте намере да упркос свему останемо у Београду и живимо у *српском хаосу*, попут свих који су остали да *до даље* живе.

Као некад давно, када сам од фирме добио стан, легао сам на голи патос. На паркет који је једино претекао испод њене срџбе, и неко време сам се смејао наглас. Одјекивао је мој смех у празном стану. Потом сам се умирио. Неким крајичком свести мислио сам како ћу чути макар да капље чесма. Али не! Није се чуло ништа осим шума апсолутне тишине. Као после потопа.

ФАНТОМИ У СВЕСТИ МОЈЕ МАЈКЕ

Мајка се радује што сам дошао.

– Данас јој је лице провидно – помишљам. – Као да се очисти-
ла од злих успомена и измишљених бића.

Радује се: – Седи ту у кухињи, топлије је – каже.

Спуштам се на ниску столицу, поглед ми пада на електрични
штедњак.

– Подгревам купус, – каже мајка пошто је ухватила мој поглед.
Плава шерпица у којој подгрева ручак, мала је као за бебу. Једе
све мање и све ређе, али здрава је.

Има 84 године, мада она тврди да има 82. Не знам шта јој
значе те две године разлике.

– Како си? Имаш ли болове?

– Не – кажем, трудећи се да мој глас делује искрено: – Ништа
ме не боли, добро сам! – смешим се.

– Добро је ако је тако, хвала богу! – каже мајка.

– Да ли те је звала сестра?

– Ја сам њу звала! Знаш да се она никад не сети да ме зове.
Ваљда нема шта да ми каже... – меша кашиком купус у шерпици.
Поглед јој је спуштен, као да се стиди или је срдита.

Кад дођем у посету, једном или два пута недељно, не знам
више о чему са њом да разговарам и, ако она не почне да прича,
над нас се надвије злокобна тишина. Али она обично почне, своје
тешке приче.

– Видео сам Саву, поздравио те је – кажем.

– Који Сава, тетка Марин? – пита.

– Да... – кажем.

– На шта личи? – пита мајка.

– Какво ти је то питање? – благо протестујем, мада претпоста-
вљам шта ће сад почети да прича.

– Сеја га је видела и каже да личи на уличара, скитницу, краг-
на му се увила од прљавштине...

– Запуштен је, али није баш тако...

– Јесте, јесте, само ти то не видиш. Откад га ја Биља оставила,
сасвим је пропао. Нема ко да га пере. Све три ћерке су дигле од
њега руке! – изговарајући ове речи склања шерпицу с подгрејаним
купусом са рингле и подиже поглед па пиљи у мене, упитно.

– Остарио је, мама, има преко 70...

– И други су остарили па не изгледају тако запуштено, видела
сам га, као да је ђубретар. Нико не брине о њему, док је Биља била
у кући и док тета Мара није умрла, било је другачије.

Не знам зашто је отпочела причу о нашем старом комшији. Мајка његова, тетка Мара, умрла је пре две године, а његова жена Биљана отишла из куће три године пре тога. После тета Марине смрти остао је у кући са три кћери. Али оне су се једна за другом поудавале и напустиле га. Тијана је с мужем отишла у Велико Средиште, код Вршца, Бојана у Марсеј, с невенчаним мужем, а најмлађа Драгана је нестала. Прича се да је у Русији с неким инжењером.

– Знаш зашто га је Биља напустила?

– Немам појма – кажем.

– Тетка Мара ми је рекла, кад сам је видела последњи пут. Среле смо се у пошти, плаћала сам дације, а и она. И ја је питам за Биљу, за Саву, а она ми каже да је Биља отишла још пре три године и да су она, Сава и девојке саме. Чика Зоран је умро много раније, сећаш се ваљда?

– Сећам се... – кажем мајци.

– Тетка Мара, нека јој је лака земљица, колико ми је само пута скувала млеко на шпорету кад си ти био мали, каже ми: Оставила ме снаја, моја златна... због оног мог изрода.

– То ти је рекла тета Мара за Саву?

– Да, да... – изговара мама подижући тон.

– Мама, молим те не причај такве ствари, знаш да ... – хоћу да кажем да волим Саву, као што га је и мој отац волео, давно пре пола века и доцније у наредним деценијама, док смо били кућа до куће, док се ми нисмо одселили из те куће, из тог дела града у други део града, у другу кућу. Заједно смо ишли на утакмице, гајили голубове, поштаре и ремере, неко време се бавили нутријама.

– Знам да сте и ти и твој отац волели Саву, па ни ја га не мрзим, али његова мати ми је рекла то, за њега... Није било ко, него мати, разумеш, тета Мара, Бог да јој душу прости.

– Мама, мама, кад ти неког оцрниш...

Мајка ме нестрпљиво прекида: – Тетка Мара ми је рекла, а њој се Биља појадала, да твој и татин Сава није мушкарац, да није способан...

– Па да! Само јој је три кћери направио!

– Није то, нема то везе, терао ју је сваке ноћи стално да спавају... као педери! – каже мајка и гледа ме својим мутним очима, чекајући шта ћу сад рећи.

– Мама, то везе нема с мозгом, немој тако да причаш!

– Не мораш ти то да признаш, не мораш, али његова мати не би лагала. А ти настави да га хвалиш...

Гледам је, одлучна је. Ко зна какву је причу створила већ у глави. Лице јој је добило маслинасту боју, очи су јој се сузиле...

– Ја их све познајем. Све Кечиће и по очевој линији и по мајчиној, и по Мари и по Пери.

Ћутим, размишљај како у последње време, откако је остарила, моја мајка стално прича сличне приче, о перверзијама, о педерастичности наших познаника, суседа, старих или нових. Откуд то у њој? Зашто о томе говори, зашто се тим бави? – нико никада неће бити у стању да одговори. Ни ја не могу.

– Тетка Марин отац је био лецедер и довео је жену из Дарувара, кад је служио војску. Њега памтиш, волео је да седи на прагу пред њиховом кућом, а та жена из Дарувара, Зринка јој је било име, умрла је на порођају с Маром. Сећаш се како се звао?

– Немам појма ! – кажем цинично.

– Знаш, знаш, проходао си с 18 месеци, кад те је он мамио батком, ишао си за батком по њиховом дворишту и тако те је навео да проходаш.

– Деда Стојан...

– Видиш да знаш...? Сећаш се како је имао велике бркове и како је бријао главу?

– Тог се не сећам...

– Сећаш, сећаш, волео си да га вучеш за те бркове...

– Појма немам!

– Лажеш! Ачиш се са мном...

Ћутим. Како да јој објасним да се не сећам. Нема начина. Али она наставља:

– А Перини? И њих све познајем. Његовог брата, Симона, био је пребогат, опанчар, поган до костију и ...

– Добро, мама, зашто ми све то говориш?

– Знам му и децу. Имао је Симон три кћери и три сина. То си заборавио?

– Сећам се, али као кроз сан, – кажем, мада се уопште не сећам.

То су све неке паучинасте нити што светлуцају лелујаво на ветру. Размишљај управо о тим нитима, лелујају се, пуцкају, уплићу се... Нестају те нити. Само струји пуст ваздух...

– Причам ти о томе, јер нико ни с Марине ни с Перине стране није био као Сава. Нико није био хомосексуалац! – мајка поентира дуги говор.

Шта да јој кажем!? Како да јој одговорим? Бесан сам. Да нема 84 године, мада она тврди да су јој 82, посвађао бих се гадно због Саве и речи на његов рачун.

– Све их познајем, али нико, нико није био као он! – додаје.

Посматрам је без речи. Скоро сви ти људи, та имена из нашег суседства од пре тридесет, четрдесет година, мртви су. И Марини и Перини, како би она рекла. Нико се њих не сећа – вероватно ни

Сава. Сећа их се само још она, моја мајка, и некако као да им обнавља живот док говори, при тим мојим посетама, гоњена нејасном, патолошком мржњом. Парадокс, као живот и као прича о њему, која га следи у стопу – макар у мојој мајци... У њеној старачкој свести. Педери, јебиветри, плачкароши... тако се завршавају наши разговори о тим и неким другим давно или недавно умрлим људима.

После нешто мање од сата одлазим из мајчиног стана.

– Какве њу мисли море!?! – мислим и даље. – С каквим се демонима само још она на Земљиној кугли бори, мој боже.

Стартујем ауто, леђа ме жестоко боле, због згрченог положаја за воланом. Да ме је испратила, видела би болни грч на мом лицу и уплашила се. Добро је што је остала за столом, над оним млаким купусом у шерпици...

И одлазим из Стрелишта, дела града у којем мајка има стан.

Кроз пет-шест дана, кад се вратим, фантоми ће опет оживети, нема сумње.

Само још на мене чекају.